

Sufletul în Sânul lui Avraam iar trupul în sânul Pământului

(Sergiu I. Nicolaescu – scriitor: 27 ianuarie 1942 – 3 martie 2008)

Din gândirea Domnului Dumnezeu și din întruparea binecuvântată, la 27 ianuarie 1942, la Foleștii Vâlcii, avea să se nască pruncuțul Sergiu din Familia Ion Nicolaescu.

De la Horezul cel frumos, unde a absolvit Liceul Teoretic, va ajunge în Iași Moldova, unde cu sânguință va absolvi Facultatea de Filologie în anul 1964, însușindu-și tainele scrisului românesc.

Făcând cale întoarsă spre plaiurile natale, din anul 1965, s-a oprit la Pitești și a rămas până în ziua plecării în Împărăția Luminii, la început de an 2018, după o jumătate de veac într-o viață argeșeană.

După 7 ani, în 1972, ajunge Redactor Șef al Revistei Literare *Argeș*, până în anul 1990, vreme de 18 ani, fiind cel mai longeviv gospodar literar-artistic al renumitei reviste argeșene, o performanță în peisajul culturii românești.

O parte din scrisul său matematic l-am citit. Am înțeles volumul cunoștințelor sale în domeniul lingvistic și filologic. Iar când vedem și citim cărțile tipărite după anul 1990, în oglinda sufletului nostru se așază chipul de cristal al scriitorului-critic, Sergiu I. Nicolaescu.

La drept vorbind, totdeauna m-am sfiit și am admirat pe oamenii de știință, pe cărturarii adevărați, pe scriitorii cu harismă, pe toți harnicii scriitori. Iar pe o mare parte dintre ei, i-am îndemnat să publice cărți cu tot scrisul de sertar și ceea ce s-a publicat în reviste și ziare!

O vreme, m-am bucurat că scriitorul Sergiu I. Nicolaescu *m-a găzduit* în paginile Revistei *Argeș*, pe care o gospodărea cu scrisul său, cu o discreție intelectuală mai rar întâlnită, drept dovadă că a avut bucuria dar și responsabilitatea de a răspunde ca Redactor Șef, aproape două decenii.

Cu acest cărturar m-am înțeles de la început, fără formule de protocol. L-am citit pe dinafară și pe dinlăuntru, fără mare greutate. Blândețea lui și cuvântul așezat în pagina

scrisului, dar și în relațiile cu oamenii, erau florile sufletului său cu amiros de iasomie.

Toate cărțile sale au un conținut solar și sunt atinse de căldura ineditului. Cum să talmăcim în cartea **Solidaritatea poeziei românești, Istoria unui motiv literar**, din 1997?

Ca un fel de punct arhimedic, putem considera cartea **Literatura română văzută de la Pitești. Eseuri de geografie literară**, apărută în anul 1999! Credeți că nu putea pune titlul cărții și *Literatura română văzută de la Vâlcea*?

Strict matematic: laconicul titlu de carte **Local și național**, apărut în anul 2000! Iar ca să vedem preocupările de bază ale autorului, a tipărit cartea **Introducere în istoria culturii românești**, tipărită în anul 2001. Mare bogăție în scriitura acestui harnic campion al culturii românești, nerisipind cuvintele, ci adunându-le *bob cu bob numărat*, cu o mare responsabilitate cărturărească.

Ca oarecând Nichifor Crainic, în **Nostalgia Paradisului**, Sergiu I. Nicolaescu dă la lumina tiparului, **Nostalgia universalității**, în anul 2002, o retrospectivă în spațiu și timp a publicisticii din România.

Nimeni nu are nici o îndoială despre sentimentele și cultura religioasă a răbdătorului scriitor. Cu grija cea mare de a nu-i scăpa nimic, a scos o carte intitulată sugestiv: **Rugăciunile poetilor. Antologie de poezie religioasă**, pentru care a primit Premiul Filialei Pitești a Uniunii Scriitorilor din România!

Cine dorește să cunoască aria de cultură și civilizație, trebuie să citească o altă carte fundamentală a publicistului Sergiu I. Nicolaescu, **Cultură și civilizație românească – texte fundamentale**, apărută în anul 2004. Este o abordare în genul literar a cărturarului argeșean, cărturar de elită, așa cum va rămâne pentru literatura românească.

Și parcă, pentru a nu mai rămâne nimic de *plivit și cosit* prin grădina literaturii, apare o nouă carte, în două volume, în anii 2008-2009! Un adevărat palmares editorial: **Incursiuni în istoria presei românești!** Putem spune, fără tăgadă, că avem de a face cu un campion al scrisului strict, măsurat și condensat la maxim. Strict cu sine, strict cu ceilalți! Strict cu adevărul în literatură! Ca o cunună a scrisului său, în Editura Ordessos, a Muzeului Județean Argeș, Pitești, apare volumul **Dicționar subiectiv de literatură Argeș**. Titlul abracadabrant, în stilul lui Sergiu I. Nicolaescu! Aproape 230 de subiecți literari ai scrisului românesc de ieri, de azi și poate de mâine, într-un volum echilibrat, între copertile căruia te simți confortabil, pecetluit de scrisul strict și la obiect al maestrului Nicolaescu.

Desigur, cineva grijuliu și iubitor de cultură rostită și scrisă, va scoate la lumină tot ce a mai rămas în penumbră și nu a văzut lumina tiparului. Poate nu îndrăznesc să spun prea mult, dacă, cineva cu suflet mare ar pune la cale și s-ar îngriji de retipărirea operei lui Sergiu I. Nicolaescu – pentru că are operă – într-o **Integrală Sergiu I. Nicolaescu!**

Aceasta ar cinsti și mai mult munca de o viață, osârdia literară a scriitorului și profesorului universitar, cel care, despre co-vâlceanul său, poetul Petre Tănăsioaica, nu a scris, din motive obiective, ca să nu se considere laude vâlcene, în spații argeșene, arătând încă odată modestia exemplară a celui care, și în *căsuța cea din urmă*, stătea ca un Sfînx neadormit!

† CALINIC,
ARHIEPISCOP AL ARGEȘULUI
ȘI MUSCELULUI
Casa Scriitorului
Oiești Pământeni – Argeș
10 martie 2018

Carte nouă

RADU ADRIAN – Album retrospectiv
(Editura Antim Ivireanul, Râmnicu Vâlcea, 2017)

Radu Adrian este cunoscut sculptor bucureștean care a locuit și a creat o mare parte din viață la Câmpulung Muscel, după ce a descoperit la începutul anilor 70 calcarul numulitic de la Albeștii de Muscel. A avut atelier la Câmpulung unde a sculptat în piatră, marmură, ghips, lemn, metal. A fost profesor la Școala Populară de Artă din Pitești, iar în anii 2000 a fost conferențiar la Universitatea din Pitești. Recent i-a apărut *Albumul retrospectiv*, cu un text român-englez cules din enciclopedia *Personalități române și faptele lor 1950-2010*.

Din acest text, reproducem din articolul lui Corneliu Ostahie *Radu Adrian – un „pietrar” cu operă și doctorat*: „Radu Adrian este autorul a 28 de sculpturi monumentale în piatră, marmură și bronz, amplasate în parcuri și spații publice din opt localități din țară. Dintre acestea, unele sunt de o importanță civică indiscutabilă: Basorelieful de la Mausoleul Mateiaș închinat eroilor din Războiul de Reîntregire Națională, 1916-1918, Câmpulung Muscel (1984-1985, piatră), Monumentul lui Dinicu

Golescu, Câmpulung Muscel (1994, marmură), Bustul regelui Carol I de la Școala Normală din Câmpulung Muscel (2005, bronz) și Troița Învățătorilor Eroii de la aceeași Școală Normală”.

Radu Adrian a participat în ultimii 45 de ani la numeroase tabere de sculptură din țară, lăsând peste tot lucrări monumentale, de la Măgura Buzăului până la Babadag, Oarba de Mureș, Drăgășani, Râmnicu Vâlcea, Miroși și Pitești, aici având mai multe lucrări. A avut nenumărate expoziții personale și a participat la multe altele colective. Dar, Radu Adrian este un artist plastic total, lucrând în piatră, lemn, bronz, sculptură mică de interior sau monumentală, de exterior, dar este și creator de mozaic, de pictură în ulei, acuarelă, pastel, frescă, vitralii. Despre toate acestea dă seamă albumul de față, fiind reproduse lucrările sale, de la cele de început până la bustul lui Eminescu care va fi amplasat în vara aceasta în fața Centrului de Cultură și Arte din Curtea de Argeș. (DAD)

Gânduri prietenești lui Marian Drăghici, la aniversară

Când iese pentru prima dată în fața cuiva, poate părea un bărbat falnic deghizat într-un uncheș, care tocmai a ieșit, după muți ani, din sătucul său ars de soare și secăt de oameni, având în ochi o mirare stăpânită. Sau un înțelept flămând după revelații hinduse, rățâcit într-un oraș bântuit de nepăsare și nevoi.

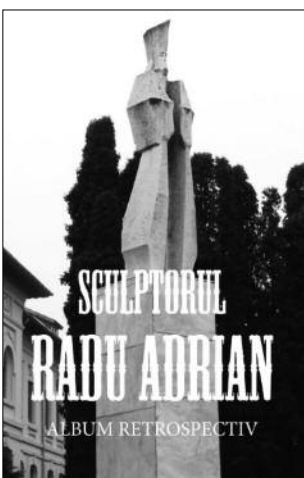
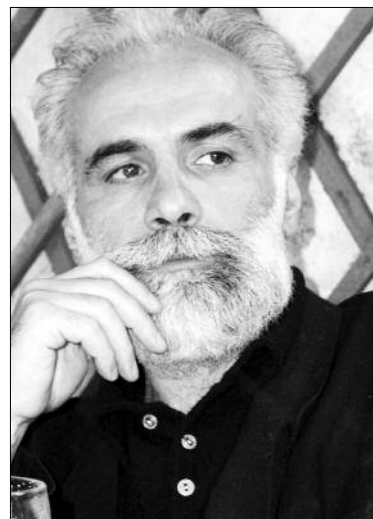
Paradoxal, și într-un caz, și în celălalt, lumina feței nu se revărsă din frumoasa-i barbă colilie, ci din ochii, când jucăuși, când umbriți de gânduri doar de ei știute, ochi care au văzut ceea ce numai unora li se arată. Adică, o altă lumină, lină și încet, ca o cuminecătură, ca o împărtășanie sub bolți înalte.

Aceste rânduri nu se vor (și nici nu pot fi) niște însemnări poetice, pentru că poet de-adevăratele este el, Marian Drăghici, prieten al meu, tot de-adevăratele.

Cu Marian la un păhăruț, în orice loc cu pretenții de crâșmă sau de local simandicos (cu prețuri ce-ți intră în os), timpul se scurge îmbogățit de tăceri sau de cuvinte fericite de însoțirea cu adevărata prietenie. E bucuria mea, prea rară din păcate, când uit că în zadar aș încerca să-l ajung din urmă și cu vârsta, și cu poezia.

Ceea ce am înțeles însă, din cărțile sale, este că și lunetistul, și negresa, și caracalul sghișoara sa, și motanul faustic, și păhăruțul sunt păcăleli frumoase, pe care ni le întinde ca să nu vedem, să nu ne sperie de moarte pasărea neagră, care caută în ceruri somnul cu perna pe față, îngerul care vestește sfârșitul. Căci numai el știe, în felul lui singular, să atâțe focul poeziei, suflând în jarul ei adeseori sărac, aproape stins, de mărăcini scoși din piele și cuvinte.

LIVIU CAPȘA

Gheorghe Grigurcu

„Se întâmplă și așa ceva”

■ Timiditatea ar putea fi un obstacol al rugăciunii. Convenționala grandoare a divinului în manieră antropomorfică, imaginea copleșitoare a Pantocratorului nu împiedică oare comunicarea intimă, factor esențial al legăturii omului cu Creatorul? Grila inhibițiilor sociale i se opune reflex (v. Gabriel Marcel, Martin Buber).

■ „Unde ne face El să tremurăm cel mai mult din respect temător: în adîncul Cerurilor, sau undeva mai aproape de noi decît suntem noi înșine?” (Monseniorul Ghika).

■ A iubi oameni, animale, plante înseamnă a iubi viața. A iubi unele obiecte neînsuflețite înseamnă a iubi și mai profund viața.

■ „Din punctul de vedere al deplinei noastre responsabilități cred că filosofii existențialiști au dreptate. Scuza «împrejurările mi-au fost potrivnice» nu e invocată decît de cei slabi și nehotărîți. Pentru o personalitate puternică – dintre acelea căroră Alain le spunea firi de crocodil: Goethe, Descartes, Stendhal, Spinoza – împrejurările sunt mai curînd ceea ce istoricul Arnold Toynbee numește *challenge*, o provocare, un imbold. (...) Biruința nu-i obligatorie. Obligatorie e lupta. Să nu te predai din prima clipă, ca social-democrații germani în iulie 1932. Capra d-lui Seguin, în nuvela lui Alphonse Daudet, a mîncat-o lupul; dar *în zori*, după ce ea luptase toată noaptea. Asta e singura noastră datorie sfîntă: de ne este dat să cădem, să fie-n zori” (N. Steinhardt).

■ Contrar așteptărilor senectutea poate include dezadaptarea la lume, cum o insurgență surdă împotriva acesteia. De ajuns, pare a spune ființa exasperată de îndelungatul joc mundan. Întors, după mai multe zile, dintr-o călătorie, o zi, ba chiar două-trei, începi mai nou a te simți atît de anapoda, înstrăinat pînă și „acasă”. O schiță de apatrid.

■ A. E.: „Incapacitatea de a adapta, colega, e un factor congenital. Așa încît, rogu-te, nu fii grobian cu o ambianță sau cu alta, învinovățindu-le în exces”.

■ A. E.: „Iubirea? Un egoism generos, nu-i așa?”.

■ „Trăiește de 20 de ani cu crocodilul de 200 kg. în casă. Muhammad Iwan, în vîrstă de 41 de ani, din Indonezia, îi face baie și îi perie dinții lui Kojek: soția și cei doi copii ai lor nu se tem deloc de animal. (...) Vin turiști din Europa, America și Australia să-l vadă” (**Click**, 2018).

■ Norii: fantome ale rîurilor, lacurilor, mărilor care au fost cîndva, adăstînd cu sapiențială răbdare să se scufunde în rîurile, lacurile, mările care mai dănuie încă.

■ Un poet își poate strînge aripile pentru un moment sau pentru perioade mai îndelungate sau pînă la sfîrșitul vieții. Să nu-i cerem socoteală, așa cum nu-i cerem unei păsări.

■ Starea de rugăciune îți îngăduie să treci de la simțămîntul de contingentă la simțămîntul de Destin, prin regăsirea ființei în fibra sa cea mai profundă.

■ A nu crede în mister înseamnă în ultimă instanță a nu crede în tine însuți.

■ Realizatorul vastei ediții Liviu Rebreanu, despre obstacolele întîmpinate după 1989 în întreprinderea în care s-a angajat. E vorba acum, crede d-sa, de supralicitarea subiectivă a unor demnitar care-și întorc cu dezinvoltură spatele fenomenului cultural, uitînd „de unde au plecat și, mai grav, că-s trecători chiar și în cărțile de telefon”. Altminteri zis pierzînd din vedere faptul că „miniștri, deputați și funcționari au mai fost și vor mai fi, dar scriitori de talia lui Rebreanu nu prea. (...) Mî s-a făcut lehamite în zilele cînd am fost nevoit să-i agrăiesc – cum se mai zice – pentru a le capta bunăvoința. Predică-n pustiu. Pe un prim-ministru ca Radu Vasile îl interesa de o mie de ori mai mult soarta versurilor ce le merda între două ședințe de guvern, decît să aplece urechea la relatarea mea privind halul îngrozitor în care se află marile ediții ale patrimoniului național; Ion Caramitru – actor talentat, dar pus peste noapte să-și officieze slujba în catedrala tuturor iubitorilor de frumos – scriitori, muzicieni, pictori, interpreți ai artei din variile ei domenii – s-a dovedit un țîrcovnic, contestat pînă și de cei din breasla domniei sale”. Dacă un ministru de finanțe controversat, Decebal-Traian Remeș, s-a arătat mai receptiv „spre cinstea lui și spre deosebire de multe cadavre vii ce uită să răspundă la epistole, din motive de paralizie progresivă a degetelor ministeriale”, alții completează rubrica decepțiilor. „După Caramitru a venit Răzvan Theodorescu. L-aș insulta comparîndu-l cu predecesorul său. Numai că îl întrece în surzenie. Are un dar înnăscut să nu audă ce s-ar cuveni. (...) Lipsit de umor, l-a deranjat tonul hazos al scrisorii ce i-am

adresat-o în «Adevărul literar și artistic» (nr. 644 din 26 nov. 2002). Dar nu tonul folosit de mine trebuia reținut, ci catastrofa din domeniul patrimoniului literar românesc. Ce-ar fi vrut? Să mă duc la el cu căciula în mînă: «Să trăiți și blagosloviți, Preafericite!», pentru că între timp i s-o fi năzărit că-i mai mare peste popi? Și pe mine mă deranjează cînd îl văd umblînd ca vodă prin lobodă, mimîndu-l, în intonație și gestică, pe Tudor Vianu! O iau ca o joacă de copil și atîta tot” (Niculae Gheran).

■ Locurile comune, aidoma unor fructe care se coc lent. Viziunile, fructe misterioase care apar în real coapte deja.

■ Stînd pe banca pe care mă opresc de regulă la marginea pădurii, am fost surprins să văd azi o vererită. Mișcîndu-se cu o nemaipomenită agilitate între crengi, părea ea însăși o creangă elastică, ușor clătînată de vînt, după cum coada ei stufoasă, de un maroniu cu nuanțe de cenușă, amestecată cu frunzele rămase-n umbră, dădea impresia a fi o parte a frunzișului. Animalitatea vegetală și vegetația animală, într-o idilică simbioză.

■ Nu o dată ai mai multă încredere în ce n-ai făcut decît în ce ai făcut. Golul poate fi un aliat de nădejde.

■ „Noul ministru al Educației a spus că legea nu reglementează folosirea ghilimelelor. Ar trebui organizată o sesiune extraordinară a Parlamentului pentru a dezbate folosirea semnelor de punctuație. Vă dați seama ce intetresant ar fi?” (**Dilema veche**, 2018).

■ X face caz de credință pentru că nu poate dărui nimic. Trucajul impotenței mistice, stare egoistă, avară.

■ „Este cît se poate de serios! O echipă internațională mixtă de cercetători au realizat un raport amplu pentru Academia Națională de Științe din SUA. Conform datelor, omenirea mai are de trăit exact 182 de ani. Începînd cu anul 2200 trebuie să fi găsit deja o altă planetă pe care să o populăm. Conform cercetătorilor specialiști în astrobiologie, geofizică, geneticienilor, astrofizicienilor, chimiștilor și fizicienilor de talie internațională, temperaturile de pe Terra vor fi insuportabile pînă în 2200. Umanitatea nu va putea supraviețui unor temperaturi de peste 55 de grade Celsius, care ard pielea de pe noi. La acest fenomen ireversibil se adaugă un impact cu un asteroid (n.r. conform unui calcul al probabilităților, șansele sunt extrem de mari ca acest lucru să se întîmple în următorii 12 ani), suprapopularea, consumarea resurselor planetare, criza energetică și un război nuclear. La scenariul apocaliptic elaborat de oamenii de știință contribuie și Inteligența Artificială care va ajunge să «dezactiveze» întreg sistemul de autoconservare al ființei umane. Dacă aceste calcule sunt corecte, înseamnă că strănepoții noștri vor fi primii oameni care vor coloniza noua Terra. Și asta pentru că părăsirea Pămîntului trebuie făcută pînă în 2400” (**Click**, 2018).

■ Aidoma unei iederii urcîndu-și tristețea după-amiezii de azi pe zidul infinit al spațiului, atins deja de paragină.

■ Pus în parantezele oglinzii, cum un factor din această pricină de-acum neglijabil în planul realului.

■ Stridiile își pot schimba genul, depinzînd de necesitatea momentului.

■ Trufia ostentativă, notoria aroganță a lui X nu poate să nu arunce o umbră asupra scrisului său, întrucît acesta nu se află în vid, ci în spațiul nostru existențial. Ființa auctorială este în fapt inseparabilă de operă, fiind un suprapersonaj al acesteia, de factură genetică, un ADN moral al său. Vrînd-nevrînd cititorul are în vedere în cutele conștiinței și imaginea dezagreabilă a autorului în cauză, mai cu seamă dacă se află în viață. A. E.: „Și-o face cu mîna lui!”.

■ L-a invitat la sine acasă, dar nu l-a lăsat să treacă dincolo de antreu. La despărțire au multumit, impecabil protocolar, unul altuia.

■ În opoziție cu opinia multă vreme în vigoare, cercetătorii au stabilit că pisica a fost domesticită înaintea cîinelui. Săpăturile arheologice au scos la iveală faptul că, în zorii istoriei, oamenii erau nu o dată înhumați împreună cu pisica de care s-au atașat.

■ Circumspecția filistină a celui care preferă a comasa lucrurile în loc de a le diferenția, a le aduna de-a valma cu o secretă teamă de a nu le pierde. Analiza, metafora îl indispu.

■ „Există prostii bine îmbrăcate, așa cum există dobitoci foarte dichisiți” (Chamfort).

■ Se întîmplă și așa ceva: socializarea îți fortifică egoismul, pe cînd solitudinea te poate face

să fii capabil de o grijă mai mare față de Celălalt decît de tine însuți. În raza ei, empatia sporește.

■ Referințele culturale de care faci uz în comentarii: balize trebuitoare înaintării în apele marine.

■ „Într-un Top 10 al celor mai mari venituri obținute din cărți anul trecut în Marea Britanie se află un singur scriitor bărbat, Haruki Murakami, pe locul 6. Ordinea scriitoarelor îmbogățite este aceasta: Margaret Atwood, pe primul loc (veniturile din vînzări, stimulate și de succesul seriei de televiziune *The Handmaid’s Tale* bazate pe romanul ei, s-au ridicat la 2,8 milioane de lire), urmată de Helen Dunmore, Sarah Perry, Naomi Alberman, Elena Ferrante (puțin peste un milion de lire), Ali Smith, Zadie Smith, Maggie O’Farrell și Arundhati Roy. Dintre aceste scriitoare, doar jumătate sunt traduse în română, că altfel veniturile lor s-ar fi dublat. Cel puțin” (**Dilema veche**, 2018).

■ Moment negru. Poți supraviețui doar amînînd, renunțînd, strîngînd dur din dinți, printr-un stoicism care în unele momente poate deveni euforizant aidoma unui pahar de vin. Dar numai după un lung exercițiu: o recompensă a caznei la care te-ai supus.

■ „Un cunoscător, un expert, unul care își cunoaște domeniul, o știință însă care nu poate fi comunicată, dar norocul e că nici nu pare să-i fie necesară cuiva” (Kafka).

■ Unii își disimulează cu grijă defectele. X și le etalează cu pedanterie.

■ Solitudinea, indisociabilă de o tensiune morală aparte. Golul produs de absența relațiilor sociale reclamă o adaptare precum cea la deșertul saharian ori la pustiu polar. Unii solitari devin monahi, alții se îndărătnicesc în postura de exploratori.

■ „Eu, oricum, am fost întotdeauna aproape de cosmopolitismul intelectual, anticomunist, dar și antilegionar, al lui Marino. I-am fost «prietene de idei», cum am mai spus, dar «prietene pur și simplu» era o exagerare necrologică. Nu atît marea lui susceptibilitate și irascibilitate, cît intoleranța lui (fie și în numele unei toleranțe teoretice), ca și incapacitatea lui de a accepta orice fel de critică, de oriunde ar fi venit și oricît de bine intenționaată ar fi aceasta, m-au ținut la o oarecare distanță de el. A contribuit și megalomania lui (de sorginte macedonskiană? mai degrabă genetică temperamentală): o megalomanie intransigentă și răzbunătoare (secretînd încontinuu otravă, psihologic vorbind, împotriva celor pe care-i considera dușmani). El, nu lipsit de finețe psihologică, a perceput această distanță și m-a caracterizat (binevoitor) ca avînd o natură de «diplomat». În ce mă privește, nu pot să neg că a trebuit să folosesc nu puțină «diplomație» pentru a menține relația de prietenie intelectuală cu el (a trebuit să renunț la nuanțe cînd eram de acord cu el, a trebuit să pun surdina dezacordurilor mele, sau să nu le exprim deloc). Personalitate autoritară, el făcea un dialog real imposibil” (Matei Călinescu).

■ Te afli și acum, adolescent neverosimil întîrziat, la liziera unei păduri enorme, neștiind dacă vei putea pătrunde într-însa. Dilemă: dezavantajul sau, Doamne, avantajul unei vîrste pururi „necoapte”?

■ Beneficiul unui autor solitar față de unul „socializat” este că primul dispune de imaginea sa ca de un bun propriu, indiferent de împrejurarea că ea ar putea căpăta o răsfrîngere publică fără vreo intervenție din partea acestuia. Aidoma unui fenomen de expansiune în sînul naturii.

■ „Cei străini de filosofie au toate șansele să nu-și dea seama că de fapt singura preocupare a celor care i se dăruiesc cu adevărat este trecerea în moarte și starea care îi urmează” (Socrate).

■ Adularea exclude intimitatea. Inclusiv, fapt de o incommensurabilă gravitate, adularea lui Dumnezeu.

■ Întîmpinarea Domnului e numită în tradiția populară și Ziua Ursului sau Stretenia. Se spune că această zi reprezintă cumpăna dintre anotimpul rece și cel cald, strămoșii vorbind despre schimbarea vremii în funcție de modul în care se comportă ursul. Dacă sălbăticiunea își vede umbra, ea se sperie și intră din nou în bîrlog, semn că iarna se va prelungi cu încă șase săptămîni. Dacă cerul este înorat, ursul nu-și vede umbra. În consecință, animalul părăsește bîrlogul, anticipînd astfel apropierea primăverii.

■ A lua masa, a dormi, a aerisi o odaie, mici mistere care nu se dezvăluie din pudoare ființelor participante la ele, astfel cum de pildă un om n-ar putea ieși în pielea goală pe stradă. Misterele unui protocol care le îngăduie conviețuirea decentă cu noi. Îngeri domestici.

**Se întîmplă și
așa ceva:
socializarea îți
fortifică
egoismul, pe
cînd
solitudinea te
poate face să
fii capabil de o
grijă mai mare
față de
Celălalt decît
de tine însuți.
În raza ei,
empatia
sporește.**

aforisme

Nicolae Oprea

Nicolae Oprea

Cronica literară

Poetul în oglinda criticii literare

Rari sunt poeții din generația optzecistă preocupați de reflectarea creației lor în oglinda criticii literare. Trebuie să dispui de oarece pragmatism pentru a urmări curenta recepție critică a fiecărei cărți și, mai cu seamă, să ai un dram de încredere în actul critic ca atare (adesea contestat din orgoliu). Printre cei încrezători se prenumără, după toate indiciile, ploieșteanul Ioan Vintilă Fintîș, a cărui operă poetică – însumând 22 de volume – este pusă în relief într-o culegere integrală de *Repere critice: Poezia lui Ioan Vintilă Fintîș*, Ediție îngrijită de Gabriel Cojocaru, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2018. Antologia de texte critice se deschide cu prefața evocatoare a lui Lucian Vasilescu având ca punct de referință debutul confratelui, cu un titlu ușor encomiastic: *Prințul Țărilor de Jos* (caligrafiat neglijent pe pagina de gardă). A doua deschidere, propriu-zisă, a *reperelor* este indicată prin cele trei *motto*-uri de evaluare autentică după: Al. Cistelean, Nicolae Oprea, Gheorghe Grigurcu.

Aproape inedită este opinia lui Al. Cistelean care datează din 1982 – cu nouă ani înaintea debutului editorial al poetului –, preluată, cred, dintr-un răspuns la „Poșta redacției” din revista *Familia*: „Întoarcerea la orfism și la mitologia sacră vă împinge la reactualizarea unor procedee primare ale lirismului, mai vizibilă fiind o supralicitare a procedeelelor comparative (...) Nu e de plâns funcționalitatea lor atâta vreme cât nu devin mecanice, dar cum poemele dovedesc destulă forță spre a ieși din sfera simplei analogii și comparații și a trece în registrul metaforei propriu-zise, miza tehnicilor simple pare o slăbiciune”. Gheorghe Grigurcu remarca în 1996: „Stihurile poetului Ioan Vintilă Fintîș exprimă o melancolie fixată în consemnări lapidare, al cărei merit e că nu se revarsă, ci se păstrează în propria substanță, ca și cum spațiul ar înfricoșa-o”. În ce privește opinia mea, apare în prefața volumului *Amintiri de pe malul celălalt*, unul dintre cele mai bune volume ale momentului, pe care l-am publicat în Editura Calende (aparținând revistei omonime) în 1994, lector fiind poetul intransigent Miron Cordun. Nu mi-am schimbat-o în mod semnificativ opinia și o preiau fără reducere din motto, cu adăugirile ulterioare (îndreptând și mulțimea greșelilor de tipar).

Deși s-a format în climatul cenaclurilor literare din anii '80 (trecând meteoric și prin cenaclul „Liviu Rebreanu” din Pitești, pe când lucra ca inginer la Petrochimie), Ioan Vintilă Fintîș (n. 1954) a fost plasat, prin forța împrejurărilor nefaste din anii comunismului, la periferia propriei generații, ilustrând cazul tipic al scriitorilor excluși din toate eșaloanele, situați între *momentele* care jalonează cronologia unei literaturi. El nu poate fi considerat, cu alte cuvinte, nici șaizecist, nici optzecist și cu atât mai puțin nouăzecist, chiar dacă debutează în 1991. Este poet, pur și simplu. Pecetea timpului de formare se resimte, totuși, în primul volum, căci modelul metaforic părea desprins din instrumentarul poeticii nichita-stănesciene. Direcția în care a va evolua, benefic, poetul era sugerată doar de înclinația către pietate și iconografie. Desolidarizându-se de majoritatea congenerilor săi, poetul născut în Finta dâmbovițeană se înscrie pe orbita poezilor de tip orfic, fascinați de realitatea primordială, de temeiurile originare. Pe urmele orficilor, poetul contemporan crede în metempsihoză ca act purificator și percepe Timpul ca principiu necreat, dar ordonator, aflat la obârșia tuturor lucrurilor. Sfidând poetica optzecistă tensionată de turnura ludic-ironică, Ioan Vintilă Fintîș se cantonează în spațiul

consacrat al intimității eului, unde vecinătatea cu îngerii („S-au abătut peste mine îngerii”) și însingurarea întru pietate creștină îl fac să implore aieva harul divin. Sensul evoluției poeziei lui Fintîș, anunțat în *Amintiri de pe malul celălalt*, se continuă în grupajul *Hierofania*, care exprimă aceeași dramă a creatorului apăsător de singurătate și obsedat de miracolul nevăditului. Poetul reiterează cu obstinație experiența cunoașterii poetice înțeleasă ca posibilitate de a transcende condiția efemeră prin tatonarea dumnezeirii atotcreatoare. În accepție inedită, *Poemul care plânge* reconstituie procesul inițierii și al apropierei de divin. Poetul simulează, în acest cadru, singurătatea biblică a psalmistului, pe filieră argheziană. Ca la Arghezi, religiozitatea este, mai degrabă, de ordin etic și estetic, sugerând nevoia permanentă a ființei de a se autodepăși și de a se smulge din imperiul necesității.

Volumul de debut din 1991, *Singurătatea supremă*, este bine întâmpinat de cronicarii literari în exercițiu. Precum Vasile Spiridon: „Ioan Vintilă Fintîș integrează o realitate interioară poemului fără să facă nici un fel de concesii sentimentalismului. Aflat între transcendența goală și o umanitate care își trăiește visul cu inocență, eul poetic, cu marca sa aparent impersonală, se simte solitar, respins, dar în același timp incapabil de a asimila vreo ordine între cele date.” Sau Iulian Boldea: „Ghicim în autor o natură retractilă, un meditativ elegiac, cu o irepresibilă tendință spre claustrarea în propriile trăiri, fără vreun expres elan spre expunerea propriilor afecte. De aceea, gesticulația e reținută, iar emisia lirică moderată până la sobrietate, într-o partitură poetică degajată de sentimentalism, deși pusă sub emblema sentimentului, orchestrată totuși din perspectiva unei estetici calofile.” Cronicarul de la *Vatra* revine și asupra celui de-al doilea volum, *Obiecte după frig* din 1993: „Spațiul conturat de poet în acest volum e dominat de sugestii picturale, cu un desen spiritualizat până la asceză cromatică și figurativă.” La a treia carte, din 1994, Mircea Bârsilă remarcă „o surprinzătoare maturizare poetică”, adăugând: „Aproape „anacronic” prin scrupulozitatea sa, în ceea ce privește gradul de finisare a poemului, Fintîș se dovedește a fi unul dintre puținii poeți de expresie elegiacă ai generației sale.” Ștefan Ion Ghilimescu va considera *Dealul* din 1996 „reflexul artistic al unei firești mutații a dilemei scrisului lui Ioan Vintilă Fintîș, dintr-un topos neconcludent, în orizontul spațial al înconștientului, marcat de figura matricială a dealului.” Dumitru Augustin Doman distinge motivele ordonatoare din *Hierofania* – volum apărut în două ediții (1997, 2006): „Muntele,

vedenia, liniștea, lumina, norul, îngerul, umbrele, lacrimile – iată elementele care alcătuiesc, în sintagme curajoase, inedite, *Hierofania* lui I.V.F.” Iar antologia de autor care încheie ciclul poetic al primului deceniu post-comunist, *Obiecte după frig*, este astfel văzută de Dan Silviu Boerescu în prefață: „Imaginarul acestei poezii este voit nespectaculos, dacă prin spectaculos înțelegem o vestimentație barocă a cuvântului. Atras de o simbolistică a solitudinii, Fintîș abordează un registru grav, cu inflexiuni sacralizante, până la limita unei stranii litanii. El caută să comunice elemente ale unui ritual, în care poetul își asumă rolul de oficiant, nu doar pe cele de contemplator.”

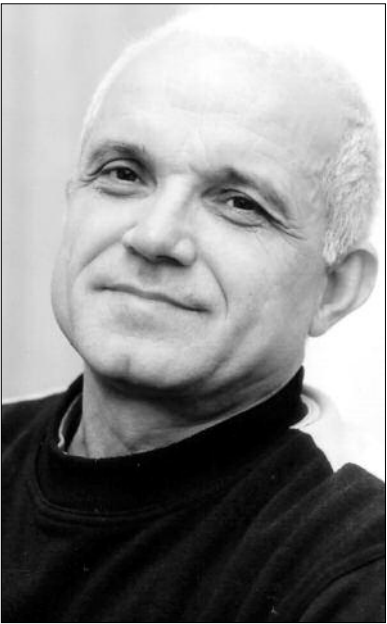
Despre cele șapte volume din anii '90 – dintre 1991-1999, incluzând și antologia – au mai scris, în tonalități afirmative: Ioan Moldovan, Romulus Bucur, Radu Cange, Miruna Mureșan, Victor Sterom, Gheorghe Mocuța, Constantin Miu, Mihai Antonescu, Victoria Milescu, Niculina Oprea, Nina Vasile, Liviu Comșia, Lucian Gruia ș.a. O consecință a faptului că timbrul poetic nu s-a modificat radical în volumele apărute după anul 2000 – începând cu *Ceremonii de iarnă* din 2012, apoi: *Porțile*, *Dealul*, *Icoana din apă*, *Făptura căzută din mit* etc.- este rarefierea comentariilor semnate de critici literari, să le spunem, profesioniști. De reținut, ca excepție, opinia lui Ion Bălu: „Prin *Făptura căzută din mit*, Ioan Vintilă Fintîș readuce filosofarea în poezie, spre a reliefa o nuanță a condiției umane. Structura de rezistență a poemului se sprijină pe enunțul metric: *te locuiește absența*, stanțat cu sens ideatic, formă flexionară și funcție gramaticală, într-o terțină cu rol de refren”. Volumele din urmă – dintr-un interval de 17 ani – au fost comentate cu precădere de poeții cu deprinderi critice sau de confrății ploieșteni ai lui Ioan Vintilă Fintîș. Poate fi și un semn al omogenității discursului sau al identității poetice recunoscute. Doar cel mai fidel comentator al poeziei lui Fintîș, Ștefan Ion Ghilimescu, încheie cercul recepției critice prin intermediul postfeței la volumul *Radiația cubului* din 2017, unde conchide. „Ioan Vintilă Fintîș și-a consolidat în ultimii ani statutul original de creator anticanonic și complet diferit în cadrul generației sale, raliată aproape automat opzecismului”. Ajuns la vârsta bilanțului, autorul celor 22 de culegeri poetice (cu antologii cu tot), recuperând timpul pierdut la porțile editurilor din anii '80, încheie simbolic antologia de texte critice cu grupajul de consemnări evocatoare publicate în *SLAST* din 1983, (semnate de: Cleopatra Lorințiu, Dan Ciachir, Radu Felix), care trimit la anii tinereții scriitorului în formare și afirmare.

Biblioraftul cronicarului:

- Daniel Cristea-Enache, *Convorbiri cu Nicolae Manolescu*, Ed. Cartea Românească, București, 2017;
Cassian Maria Spiridon, *Eminescu, ziarist politic*, Ed. junimea, Iași, 2018; *Dușmanii societății sau Când pacienții pun stăpânire pe ospiciu*, Ed. Cartea Românească, București, 2017;
Călin Vlasie, *Opera poetică*, prefață de Ion Bogdan Lefter, Ed. Cartea Românească, București, 2018;
Calistrat Costin, *Ce-ar mai fi de spus*, Ed. Ateneul Scriitorilor, Bacău, 2018;
Octavian Doclin, *Răsaduri, poeme*, prefață de Ion Pop, Ed. Gardian, Timișoara, 2017;
Horia Gârbea, *Poeme cu inger*, Editura Neuma, Cluj-Napoca, 2018
Nicolae Sârbu, *Muza nu urcă la etajul trei, poeme*, Ed. Limes, Florești-Cluj, 2017;
Mircea Teculescu, *Venus de februarie*, Ed. Culturală Libra, București, 2016;
Florin Logreșteanu, *Parfum de carte, roman*, Ed. Eikon, București, 2017;
Nicolae Stan, *Agonia lui Constantin*, roman, Cuv. îns. Ioan Holban, Ed. Junimea, Iași, 2017;
Aurora Dumitrescu, *Bipolară*, Ed. Tracus Arte, București, 2016;
Mihai Epure, *Dor de Sakura*, Ed. Destine, București, 2017;
Ion C. Ștefan, *Călătorie în lumea cărților /Critică literară*, Ed. Arefeana, București, 2017;
Ion Trancău, *Miracol grigurcian*, Ed. Pim, Iași, 2017

Liviu Ioan Stoiciu

Scriu și azi de mână — numai poeme (și mici notații). De douăzeci de ani (de prin 1997) scriu / am scris jurnalul, proza, teatrul, eseistica, publicistica la computer / laptop. Am trecut pe computer imediat ce a devenit accesibil (adică am găsit bani să-l cumpăr) datorită fiului, specializat în IT (el a terminat dreptul, dar n-a profesat nici o clipă; a făcut afaceri cu componente de computere, apoi cu programe IT; de zece ani a renunțat și la IT). Fiul a insistat să scriu pe computerul meu, eu fiind din fire mai conservator — consideram că textele culese pe computer vor dispărea în neant: și nu o dată am pățit asta, să pierd pentru totdeauna texte pe computer, motiv să scot, inițial, pe imprimantă toate textele culese pe PC. O proastă investiție să adun maldăre de hârtii cu textele mele imprimate, culese pe computer, azi mi-ar fi fost folosite dacă le-aș fi avut culese pe computer (mai ales cele culese pe computer străin, la redacția ziarului *Cotidianul*). Am stocat doar o parte din textele culese la PC pe dischete, dischete bune azi de aruncat la gunoi, dispărând aparatura de redare a ceea ce a fost depozitat pe ele. Mai apoi am stocat texte și poze pe „discuri compact”, celebre CD-uri, ieșite deja și ele din uz (depășite; azi sunt folosite memorii USB tip stick, unele de sute de GB). Apropo, până la Revoluție m-am chinuit să înregistrez pe bandă magnetică în principal emisiuni în care eram pomenit de la Radio Europa Liberă (post interzis, greu de ascultat), avem casetofon bun „Elektronika — 302” să le redea. În timp, atunci, imediat după Revoluție, Cassette Tape Recorder a început să agățe banda magnetică. Azi, casetofonul e piesă de muzeu la mine acasă. Lasă că am cumpărat alt radiocasetofon și vechile benzi magnetice refuză să redea ce am mai înregistrat pe ele, probabil că s-au șters sau „descărcat”, adică nu-mi mai folosesc la nimic, le țin tot ca piese de muzeu. E adevărat, multe din emisiunile literare ale lui Virgil Ierunca și ale Monicăi Lovinescu au apărut în formă de cărți... Până

Like gramatica

■ Nu asta e cartea – scrie cineva, pe facebook, despre care **am făcut vorbire**. De fapt **a făcut scriere**, nu **vorbire**, dacă tot ne dăm în bărcile fandoselilor lexicale. Venind din limbajul juridic, unde, într-un context de tipul **legea face vorbire despre...**, există măcar o justificare de tradiție, expresia a pătruns în limbajul comun și a fost preluată de cei ce vor să epateze și prin vorbe. **Am operat o schimbare** esențială – zice altcineva. De ce **să operezi** schimbări, când poți **să schimbi**, pur și simplu, de ce **să faci vorbire**, când poți, la fel de simplu și de românește, **să vorbești**? Mai ales că în jurul termenului *vorbă* (slavonul *dvorība*) se organizează o mulțime de locuțiuni și expresii sugestive. Zice Creangă: Vorba, portul și apucăturile bătrânești nu li mai venea la socoteală.

■ Cineva **le cere scuze** prietenilor săi pentru că a lipsit câteva zile de pe facebook, frustrându-i, astfel, de obișnuitele postări. Un prieten refuză **să-i dea scuzele**, scotind că nu poartă nicio vină pentru absența semnalată, pe care chiar și-ar fi dorit-o ceva mai lungă. **A cere** (latinescul *quaerere*) poartă sensul de a pretinde ceva de la prieteni, în situația dată – scuze. Ținând la logica exprimării, preopinutul are dreptate, cel vinovat de ceva **le prezintă scuze** celorlalți, nu ei – lui, așa că, îndreptat ca gândire, enunțul ar fi trebuit să sune așa: **Vă rog să primiți scuzele mele!** Dacă nu toți lingviștii socotesc această rostire o greșeală, cu logicienii însă, nu te poți pune. Zice Hogăș: Privirea d-voastră... mă face să bănuiesc că v-am jignit cu ceva; de e vro greșeală la mijloc, vă rog să primiți scuzele mele.

Martie 2018

Mai scrieți de mână? Eu scriu poeme numai de mână

să am computerul meu (Personal Computer — PC) IBM, scriam la invidiatele computere Macintosh (incompatibile cu programul IBM) de la redacția ziarului *Cotidianul*, din 1991, n-am salvat nimic pentru „arhiva” mea (majoritatea textelor mele publicate aici erau culese de operatoare-culegătoare special plătite pentru asta; n-aveam ideea stocării lor pe dischetă, le luam doar imprimate pe hârtie), așa se face că stau cu sute de articole politice și literare imprimate în sertar, dacă le-aș fi avut culese pe computer, aş fi putut să le public într-o carte tip „cărămidă” la editura lui Aurel Ștefanachi, Tipo Moldova — el mi le-a cerut, „pentru posteritate”. Cu titlu de curiozitate, n-ar fi arătat rău într-o carte toate aceste articole de ziar și reviste, dar n-am avut nici chef, nici putere să le reculeg pe PC după foile imprimate (nu le-am găsit un rost, m-am iluzionat că la bătrânețe aş putea să fiu interesat de ele; cum am anunțat că nu mai scot nici o carte, textele mele publicistice vor muri și ele în sertar, nici o pagubă). Păcat, totuși, textele mele din ziare / reviste sunt o componentă importantă din viață, mi-am risipit tinerețea scriindu-le (le mai scriu și azi, e adevărat; chiar, numai dacă aş aduna textele apărute în revista *Argeș* aş scoate o cărțuie de atitudine!). Numai dacă mă gândesc la textele rubricilor mele ținute la nu mai țin minte câte reviste literare, multe dispărute (de la *Contrapunct* la *Acum*, revistă condusă de Stelian Țănase sau la revista monarhistă *Cuget*, condusă de Teodor Hossu-Longin, sau la *Phoenix* a lui Horia Gârbea, sau *Euromuseum*, să mă refer doar la cele ce apăreau în București, care-mi vin în minte) în majoritate texte eseistice, de interes pentru istoria literară, și mă apucă dorul de ducă; poate ar merita să le recuperez într-o zi, să le adun într-o carte care să rămână în manuscris...).

Spuneam că mai scriu de mână doar versuri — le scriu cu î din i, cum am scris de mână de când mă știu (la computer, am mai făcut caz, scriu numai cu î din a). Scriu natural cu î din i de mână și scriu la fel de natural la computer / laptop cu î din a (având corectură automată, mereu îmi sublinia computerul în roșu când scriam cu î din i, așa că am renunțat; scriu cu î din a și computerul mă lasă în pace, nu mă mai stresează cu sublinierea roșie). Repet, numai poemele le mai scriu de mână — și nu-mi e ușor când trebuie să le predau la o revistă sau să le public într-o carte, trebuie să le corectez-definitivez și apoi trebuie să găsesc timp și energie să le culeg pe computer / laptop și să le trimit pe e-mail. Comod ar fi să renunț să mai scriu de mână și versurile (cum nu mai scriu de

Poemul de colecție

Spiridon Popescu

Comentarea unei sentințe

Precis că Dumnezeu fu mituit,
De nu vru El deloc, deloc să vadă
Că Soarele-i un criminal nenorocit
Care-a ucis atâția oameni de zăpadă
Și, prin urmare,
În loc să-i dea ani grei de-nchisoare,
Cum merita cu vârf și-ndesat,
Îl declară nevinovat.

Pronunțarea sentinței mă lăsă mut:
În vecii-vecilor n-aș fi crezut
Că-n Cer
Judecățile sunt făcute la fel
Ca pe la noi.

Doamne, nici nu-mi vine să mă gândesc
Cum va arăta Judecata de-Apoi!...

mână nici proza sau textele pentru rubrici sau jurnalul și tot așa), dar nu pot, e o legătură între inimă și mâna dreaptă cu care scriu-de-mână mai directă, parcă (e drept, tot cu mâna dreaptă scriu și la PC, ajutat și de mâna stângă pe taste). Scriu, când „mă apucă”, poemul de mână, îl las la... răcit și revin asupra lui în aceeași zi și-l transcriu de mână „pe curat”, după ce-l corectez-definitivez. Adică: iau o foaie velină A 4, o îndoi și scriu pe o jumătate din ea, pe o parte și pe alta, dacă am ce să scriu (apoi, pe cealaltă jumătate de filă, ruptă de cealaltă jumătate, transcriu poemul). E un tabiet liber, nu mă împiedic de nimic, scriu pentru sertar; dacă n-am „inspirație”, las câteva rânduri scrise și abandonez, subliniind în jurnalul meu separat că am mai ratat un poem, nu e nici o nenorocire, poate data viitoare voi fi mai „inspirat” (mă judec singur, nu cer părerea nimănui, poemele zac în sertar „în așteptare”, „tânjind”).

S-a demonstrat că atunci când scrii de mână folosești „creativ” ambele emisfere cerebrale!

Totuși, am făcut o excepție, am scris experimental direct pe computer / laptop un poem la trei luni (pentru o rubrică pe ultima pagină, intitulată „La zi” dintr-o revistă care apare de patru-cinci ani la Buzău, trimestrial, condusă de Marin Ifrim, *Cartelul metaforelor*), s-au adunat 18 poeme nescrise de mână. Nu știu ce să cred, nu văd nici o diferență, în afara faptului că scriu mai *sobru* direct pe PC (la gândul că poemul apare public imediat ce a fost scris; că nu e un poem de sertar, bun de revizuit).

23 februarie 2018. BV

Constantin Voinescu

Crama argeșeană de vinuri

vinul și se depozitează uneltele de lucru, conținând deci termenul **vin** în definiție. Mai târziu a dobândit și sensul de local în care se consumă băuturi alcoolice, preparate culinare etc., într-un cadru rustic. Zice Ioana Radu: De-aș mai duce-o pân’ la toamnă,/ Să mă duc din cramă-n cramă,/ Să beau vin, să mânc pastramă, leliță Ioană!

■ Prin Carpați, întâi vor fi hălăduit *păstorii* – latinescul *pastor(ius)* –, vorbă ce ar fi trebuit să evolueze fonetic, dacă n-ar fi fost sedusă de alți termeni, la **păstore** (poetic, nu?). Nici *păcurar* (latinescul *pecorarius*) nu stă departe de poezie, mai ales în forma sa *pîcurar* (aromână, meglenoromână), dar rivalitatea cu omonimul *păcurar*, muncitorul care scoate sau vinde păcură, l-a făcut să piardă în fața lui *cioban* (çoban), un turcism, ca și prozaicul *kaşkaval*. Cu etimon necunoscut și greu de așezat în timp este *baci*, spre deosebire de *oier*, derivat pe teren românesc de la *oaie* (latinescul *ovis*). *Staulul* e tot o moștenire latinească – sta(b)ulum, concurat mai târziu de albanezul *strungă* (Shtrungë), de sârbescul *târlă* (trlo), dar și de *stână*, alt termen cu etimon necunoscut, precum *brânză*, *zer*, *urdă*. *Capra* are obârșii latinești, dar heteronimul *țap* se trage dinspre albanezul cap, cĵap, spre deosebire de *berbec*, venind din latină: *berbex*, împreună cu *miel* (agnellus) și *ied* (haedus). *Laptele* (lac,-ctis), *cașul* (caseum) și *turma* sunt tot de la romani. Doar *măgarul* (nelipsit între oi) vine, în această formă, de la albanezi, trecând, în drum spre noi, și pe la bulgari. Zice Caragiale: Uite, vezi! ăsta e cusurul lui – e măgar!...

Zice Creangă: Vorba, portul și apucăturile bătrânești nu li mai venea la socoteală.

„ACTUL CRITIC ESTE UNUL SINGUR ȘI REPREZINTĂ CONȘTIINȚA DE SINE A LITERATURII”

Dumitru Augustin Doman în dialog cu Vasile Spiridon

doar cărțile despre care merită scris. Deși numărul aparițiilor de cărți slabe va fi întotdeauna mai mare decât al celor bune, prefer să scriu despre ultimele dintre ele. Vreau să am și eu satisfacțiile mele de lectură și încerc o mare bucurie atunci când citesc și scriu despre volumele unor autori care nu uzitează de felurite strategii pentru a forța mâna criticilor, deși ei clamează cu profundă afectare că scriu dintr-o necesitate interioară.

Deși numărul aparițiilor de cărți slabe va fi întotdeauna mai mare decât al celor bune, prefer să scriu despre ultimele dintre ele. Vreau să am și eu satisfacțiile mele de lectură și încerc o mare bucurie atunci când citesc și scriu despre volumele unor autori care nu uzitează de felurite strategii pentru a forța mâna criticilor, deși ei clamează cu profundă afectare că scriu dintr-o necesitate interioară.

Dumitru Augustin Doman: – *Dragă Vasile Spiridon, îngăduie-mi să încep dialogul nostru cu o întrebare naivă. Vulgarizând, cam știm cum apare un poet la adolescență sau la prima tinerețe ca din spuma Mării Mediterane: e îndrăgostit, are talent nativ, scrie poezii de dor și jale, într-o grădină, lâng-o tulpină, amărâtă turturea... Citește în cenacuri, pe urmă, își face în timp cultură și devine poet mare, sau nu. Dar, un critic cum apare, cum ne trezim noi cu el în paginile gazetelor literare sau cu cărți pe piață? Nu trebuie să-mi răspunzi cu un eseu despre începuturile criticilor, de la Maiorescu, până la Răzvan Voncu. Poți să te referi strict la tine.*

Vasile Spiridon: – Nu mă voi referi nici măcar la mine, ci la situația criticului când dă de o biată/beată turturea. El apare, fără spume la gură, din „Marea Serenității” (sintagmă a lui Geo Dumitrescu), se duce în acea grădină, lângă tulpină, și o ia calm la întrebări pe amărâta turturea, ca să afle de ce cântă ea așa, de dor și jale. Dacă motivele îngănate i se par întemeiate, nu trebuie să o aline și să o îndemne să tacă, cel mai bine fiind să o lase să moară pre limba ei frumoasă. Însă, dacă își dă seama că plângăcioasa se chinuie în a se preface, pentru a fi compătimită prin vorbe bune de scris, trebuie să o certe și să o lase în plata Domnului, știind că o va putea opri cineva din cabotinism doar dacă i-ar suci gâtul.

D.A.D.: – *Cioran își notează la un moment dat: „Dacă aș fi critic, n-aș vorbi niciodată despre un scriitor ale cărui merite ar fi evidente”. Cum interpretezi?*

V.S.: – Mi se pare că Emil Cioran maioreșcianizează puțin aici, deoarece știm că marele critic nu mai vedea rostul criticii literare după ce o cultură va fi intrat pe făgașul normal al dezvoltării sale. Meritele evidente tot critica le face cunoscute, la fel ca și neajunsurile, într-o dreaptă cumpănire.

D.A.D.: – *Dar, până la urmă, după atâta studiat și cercetat, ai aflat ce este de fapt critica literară? Și la ce folosește ea?*

V.S.: – Caracterul profilatic sau de diagnoză (astăzi este mai des folosit cuvântul „expertiză”) al criticii literare nu folosește la nimic grafomanilor și pensionarilor ce și-au descoperit anumite veleități literare. Ei vor serie netulburat înainte și, cu cât un critic le spune să se ocupe de altceva în afara scrisului, cu atât ei se înverșunează mai mult în a scrie și în a se crede neînțeleși. Este motivul pentru care evit să fac o critică asanatoare (cum se apucase să întreprindă nu demult, în chip lăudabil, Alex Ștefănescu) și mă interesează

D.A.D.: – *Într-o perioadă, în anii ‘70–‘80 ai secolului trecut, în care noi înșine am mai trăit, se făcea, ostentativ și polemic, o diferențiere între critica în general și critica, vezi bine, universitară. Tu ești și critic, dar și universitar! Cum împaci „schizofrenia” aceasta?*

V.S.: – O împac la modul paranoic, spunând că actul critic este unul singur și reprezintă conștiința de sine a literaturii. Critica, fie universitară sau nu, trebuie să se fundamenteze pe principii și metode adecvate textului, iar criticului i se cere pregătire interdisciplinară (estetică, filosofie, teorie a literaturii) și instrumentar tehnic adus la zi. Lui îi revine sarcina de a demonstra că literatura se poate nu numai citi, dar și studia cu plăcere sporită atât în aula, cât și în agora.

D.A.D.: – *Se zice, pe ici, pe colo, prin cercurile cele mai înalte ale literaturii noastre contemporane, că generația ‘60 în poezie și proză a fost impusă de criticii șaizeciști: Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Gabriel Dimisianu, Lucian Raicu, Valeriu Cristea... Tu tot scrii despre optzeciști. Ești tu unul dintre criticii optzeciști care încearcă să impună optzeciștii?*

V.S.: – Optzeciștii, câți au rămas fideli literaturii, nu mai trebuie impuși în niciun fel la ora actuală. Au făcut această faptă bună, atunci când era necesar, tot criticii șaizeciști, urmați îndeaproape de congenerii lor. În ceea ce mă privește, debutul meu întârziat mă duce înspre promoția ‘90. Apoi, eu nu scriu din interesul pentru o agendă generaționistă, deși este adevărat că majoritatea comentariilor mele la scrierile lor se raportează.

D.A.D.: – *Dar există un grup de critici optzeciști care să contracareze (!) criticii șaizeciști?*

V.S.: – Desigur, dacă ar fi să ne gândim doar la ceea ce scrie Mircea Cărtărescu în *Postmodernismul românesc*, unde găsim răspunsul întreg la întrebare.

D.A.D.: – *Până la urmă, ce este aceea o generație literară? Aici chiar poți s-o iei de la Maiorescu încoace.*

V.S.: – Lăsând la o parte dorința de individualizare creatoare, ce tinde să destrame spiritul generaționist, este dificil să aduni sub aceeași umbrelă, oricât de adăpostitoare ar fi ea, o jumătate de secol de literatură, cu scriitori extrem de diverși, în contexte social-politice schimbătoare, de la ultimul moment suprarealist, 1945–1947, până la mizerabilism, să spunem. Este adevărat că, în pofida diferențelor de vârstă, scriitorii sunt supuși influențelor sociale, culturale, psihologice ale acelorași evenimente și dispun de un univers

asemănător de trăiri. Însă ei resimt altfel un același dat istoric și se află într-o non-simultaneitate contemporană. Relațiile dintre ei sunt caracterizate prin hetero-temporalitate, prin trăirea în timpuri diferite ale aceluiași prezent. De aceea, contemporaneitatea lor nu presupune o coincidență efectivă, ci succesivitate temporală: generații simultane nu trăiesc în prezent, ci în prezenturi și au percepții diferite asupra trecuturilor lor.

D.A.D.: – *Poeții și prozatorii optzeciști susțin schimbarea paradigmei generației ‘60. E valabilă chestiunea și la critici? Nicolae Manolescu spunea undeva (citez din memorie) că o critică e impresionistă sau nu e. Criticii optzeciști se conformează sau au devenit structuraliști, textualiști, critici cu metodă, vezi bine?*

V.S.: – Conjugarea adecvată a metodelor în funcție de specificul operei interpretate este cu mult mai eficientă decât practicarea exclusivismului metodologic și de aceea mizez pe actul critic de tip impresionist. Însă trebuie să conced că, dacă un critic impresionist e un fel de „poet” al criticii, care se lasă în voia intuițiilor, a „impresiilor” de lectură, ignorând sau chiar repudiind abstractizările teoriilor, criticul înzestrat cu sistem capătă o anumită autonomie atât față de operele examinate, cât și față de timpul său. Criticii optzeciști și-au dat seama că era necesară asimilarea etapelor „metodologice” și închegarea unei „noi alianțe” cu fluenta „impresionistă” a limbajului critic. „Noua critică” a reprezentat pentru ei deschiderea întârziată a cercetării înspre cele mai recente orientări metodologice. S-a simțit nevoia investigației cu un instrumentar variat, folosit din perspective complementare, cu postarea într-o viziune interdisciplinară, capabilă ca, odată cu textele propriu-zise, să cuprindă contextele extraliterare (socio-culturale, psiho-istorice, politice, instituționale, de evoluție a mentalităților, de receptare). Numai că, din păcate, într-o societate de tip totalitar nu se putea merge prea departe pe această cale.

D.A.D.: – *Generația poetică ‘80 s-a coagulat și prin sentimentul prieteniei, dar mai ales prin acela al prieteniei literare. Este valabilă ideea și pentru generația critică optzecistă?*

V.S.: – Este valabilă, dar mai puțin vizibilă, din cauză că, din punct de vedere numeric, sunt mai puțini critici decât poeți sau prozatori, ca și în situația celorlalte generații. În general, criticii sunt mai scumpi la vedere, dar și mai ponderați în exhibarea orgoliului auctorial.

D.A.D.: – *Al. Cistelecan spune că are un top 10 al poezilor optzeciști, dar – din motive binecuvântate, zic eu – nu-l face public. Tu ai un top 10 al prozatorilor optzeciști? Din motive binecuvântate, poți să-l faci public!*

V.S.: – Deci accepți ca, din motive binecuvântate, Al. Cistelecan să nu facă public topul poezilor optzeciști, iar pe mine mă pui să-l divulg. Păi, dacă avizatul (cel mai avizat) comentator de poezie de la noi nu deconspiră nimic, de ce aş face-o eu, care nu mă bucur de autoritatea lui pentru domeniul prozei? Ştie el ce ştie. Am un top, dar numai pentru nouă prozatori, al zecelea loc rămânând liber pentru a-l ocupa toți cei care se consideră reușiți fără loc (cum se spunea consolator pe vremea comunismului despre cei care nu luau un examen de admitere, deși obținuseră și ei o notă de cinci, acolo). Desigur, în eventualitatea în care ar fi afectați de neincluderea în topul meu – ceea ce ar fi măgulitor pentru mine.

D.A.D.: – *Aş vrea să ne vorbești de marile avantaje ale unui critic literar, dar și de nevinovatele inconveniente. Fac o paranteză: am făcut box la 16 ani, dar m-am ratat în mai puțin de doi ani. În schimb, știu toate tainele acestui sport și am vrut să mă fac critic de box la un cotidian de sport. Redactorul-șef m-a atenționat: „Vezi, poți să spui de unul de la categoria supergrea că e un boxer slab și când te va întâlni pe stradă îți va dovedi contrariul!” Există ceva similitudini între critica de box și cea literară?*

V.S.: – Nefericitele Augustin, dacă ai început boxul la 16 ani și te-ai ratat în mai puțin de doi ani, înseamnă că venise timpul să te maturizezi, adică să-ți serbezi majoratul și să nu mai iei pumni în cap aiurea (deși cred că și s-au mai dat în viață niscaiva pumni în ceafă și că ai mai fost băgat în corzi cu lovituri sub centură). Și eu am fost amator de box, dar numai din postura microbistului căruia îi place deviza „filantropică” potrivit căreia în viață este mai bine să dai decât să primești (sau să încasezi). Ducând mai departe avertismentul redactorului-șef prin câteva analogii, spun că în critică, la fel ca în box, ai de a face cu mai multe categorii de *sparring-partner*. Sunt de acord cu toate denumirile date categoriilor de greutate, inclusiv cu acelea de „semi-muscă”, „semi-ușoară” și „semi-grea”, dar mi se pare nepotrivit să spunem „mijlocie mică”. Cei care au inventat o astfel de categorie nu s-au gândit că așa ceva nu poate să existe, la fel ca și, să spunem, categoria „extremist de centru”, pentru a prelua sintagma ce dă titlul rubricii lui Radu Cosașu. Dar deținătorul ei este scriitor și îi acceptăm semantica. Dacă ar trebui să evaluez scriitorii bazându-mă pe criteriile existente în box, aş introduce la categoria „muscă” scriitorimea efemeră (cu atât mai mult pe semi-muște; auzi ce categorie!), așa cum categoria „cocoș” aş afecta-o celor care mă asaltează cu cărți și așteaptă să scriu despre ele până la al treilea cântat deșteptător pentru tagma criticilor, dar nu și pentru ei, care nu se mai deșteaptă niciodată. Categoria „ușoară” ar fi aceea care nu ar pune probleme în comentariu și cu atât mai puțin „semi-ușoara”. Cred că mi-ar plăcea cel mai mult să scriu despre scriitorii de la categoria... „pană”.

D.A.D.: – *Cum vezi teoria cu centrele culturale? Bacău, orașul unde trăiești, e un centru cultural? De ce nu ai activa la București, unde ești în jurii ale USR sau membru în comisii de doctorat.*

V.S.: – În orașul lui Bacovia (pentru a folosi limbajul de lemn, inclusiv din transmisiunile sportive) sunt venetic de la Piatra-Neamț și m-a legat de această urbe în primul rând profesia pe care o exersează, indiferent dacă ar fi fost centru cultural sau nu. Dar, dacă există aici universitate (în sens generic, deoarece funcționează două), vreo câteva reviste literare (dintre care una de prim-nivel național – „Ateneu”), teatru,

filarmonică, un Centru „George Apostu”, înseamnă că se îndreaptă spre o asemenea recunoaștere. Nu voi putea spune că Bacăul va avea pe deplin acest statut decât în momentul în care voi pași cu bilet de intrare în Casa memorială „Vasile Alecsandri”, care păraginește de câteva decenii. Văzând eforturile și intențiile edililor din marile orașe, precum Iași, autoritățile admnistrative locale visau acum câțiva ani la o capitală culturală europeană pentru urbea lor. Asta numai în visele lor edilice și idilice. Acum un an, orașul în care s-a născut autorul Chirițelor a fost capitala tineretului din România și am citit, cu acel prilej, multe lozinci juvenile scrise cu vopsea de diferite culori pe asfalt. Am călcat în picioare de nenumărate ori, deoarece era presărată de-a lungul trotuarului din centrul orașului, una plină de tâlc și frumoasă ce spunea că „Bacăul visează”. Într-adevăr, Bacăul visează! Poate visa la orice, dar nu la a fi capitală culturală europeană. Pentru mine a fost un vis frumos perioada studenției bucureștene, când am avut profesori de excepție, și intru emoționat de fiecare dată în holul Facultății de Litere. Nu activez la București pentru că soarta a făcut să-ți scriu acum din Bacău, însă această localizare nu mă împotmolește în vreun complex de provincial. Cu atât mai mult cu cât nu sunt deloc sedentar. Anul trecut, exact pe vremea aceasta, la mijlocul lui martie, în cinci zile am avut treabă (colocviu, comisii de Gradul I și de doctorat) în următoarele localități: Câmpina, Constanța, București, Alba-Iulia, Târgu-Neamț și Iași. Fie și pentru faptul că am trecut și prin capitală, nu m-am simțit un provincial. Când m-am întâlnit prima dată cu prietenul nostru comun Liviu Ioan Stoiciu, la Colocviile naționale de poezie de la Piatra-Neamț, pe 20.10.1993 (il rog pe LIS să verifice data în jurnalul său, deoarece eu nu sunt pasionat de astfel de consemnări), și-a exprimat mirarea că nu locuiesc în București, așa cum își închipuia. Se lăsase înșelat de faptul că, pe lângă rubrica permanentă de la „Ateneu” (pe care o dețin și acum), publicam atunci la „Luceafărul” și, sporadic, la „România literară”. Prin urmare, nu prea contează unde îți este domiciliul fix.

D.A.D.: – *Prietenul nostru Adrian Alui Gheorghe spune, într-un asemenea interviu pe care i l-am luat, că: „Românul s-a născut poet și e pe cale să moară critic”. Interpretează, eventual dă-i o replică usturătoare!*

V.S.: – Eu cred că românul s-a născut poet și moare analfabet (nu este chiar așa, dar nu am găsit altă rimă). Puțini români s-au născut poeți, restul sunt făcuți. Ei, uite că eu m-am făcut (nu născut) critic și vreau să mor poet. Acum lucrez la un poem pe care nu știu dacă îl voi duce la capăt. Revenind la prima întrebare a ta, am ajuns și eu în postura de amărâtă turtura care vrea să cânte de jale, deoarece și-a așezat neinspirat cuibul lângă un mall și este deranjată mereu de efectele sonore ale societății de consum. Cum sunt afon și nu pot cânta convingător „Păsărică, mută-ți cuibul și te du!”, iată acele cuvinte-cheie ale poemului „Mall Street” și pe care le vei publica în paginile revistei „Argeș” doar dacă vei crede de cuviință (cred că ar merge măcar la rubrica „Poșta redacției”, dacă nu au loc în cadrul acestei convorbiri). Ele constituie debutul meu absolut în poezie și prima tentativă de a muri poet:

**„Mall Street
Poem mallegoric
în si de mall major,
mallegetto mallto vivace**

Motto: «Exegi mallumentum»

Republica Mallgașcă, mallatru, nămall, le mall du siècle, arta bene malliendi, du mall en pire, malleșeală, ciclul Mallpilor, Sergiu Mallagamba, generația postmalldernistă,

Malloch, malligarhie, mallgul, malltronerie, malltratat, mallpraxis, mallentendu, victimă mallaterală, malliftă, malldovean, domall, mallac, malluscă, animall, mallatec, mallfăie, pară mallăiață, mallformație, paracetamall, malldamin, malladia lui Malltzheimer, corul Malldrigal, dacă e mall, mall să fie! Non malltam, sed malltum”.

Sper că te-am convins cu aceste jocuri de cuvinte-cheie ale amplului poem în lucru, pe care l-am început după ce ți-am citit această întrebare. Mi-am spus că, dacă Ana Blandiana a scris poemul *Totul*, eu de ce nu aş putea face la fel cu Mall-ul, care e... totul în viața multor români de astăzi? Deh, cusur de veleitar. Ce bine ar fi ca singura diferență dintre noi să fie legată doar de confruntarea cu cenzura, din partea ei, și cu autocenzura, din partea mea! Această formă incipientă o pot oferi lui Adrian Alui Gheorghe, pentru a termina poemul cum se cuvine. El, care nu va muri critic.

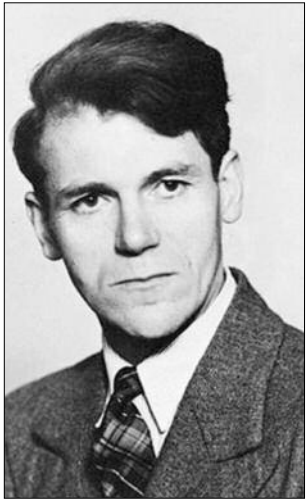
D.A.D.: – *Cu o lună în urmă, ai împlinit 60 de ani (hm! nu se vede!). La mulți ani! Cum se simte criticul la 60 de ani? Dar profesorul universitar? Poți povesti, e între noi, realizatorii și cititorii revistei!*

V.S.: – Ba nu! Vreau să audă toată lumea ofurile confesiunii mele. Mulțumesc, Augustine, pentru compliment și pentru urare! Nici din parte-mi nu se văd cei 12 luștri, pe care nu știu cât de bine i-am lustruit. Prietenul nostru Nicolae Oprea, care ține evidența certificatelor de naștere și de deces la rubrica din „România literară”, a consemnat cu exactitate în calendar data mea de naștere (deși nu e chiar 14 februarie, dar noi vorbim numai pe bază de documente). Câteodată, din neatenție, mai omoară el câte un scriitor, alteori îl mai ține în viață prin respirație/inspirație artificială (glumesc, desigur), dar acum constat cu regret că, în privința mea, a nimerit-o cu datarea. Stau și mă uit ca mâta în calendarul celei mai prestigioase reviste (care va împlini, și ea, în curând, 10 luștri), nu prea îmi vine să cred și gândul mă duce la versul lui A.E. Baconski din *Fluxul memoriei*: „Ani rătăciți, eu nu v-am trăit!” (poetul avea pe atunci doar jumătatea vârstei mele de acum). Dacă stau strâmb și judec drept, trebuie să spun că i-am trăit mai mult citind cărțile altora și scriind despre ele decât să le scriu pe ale mele. Nu știu dacă am făcut bine sau rău (s-au adunat, în 30 de ani, aproape o mie de texte). Având dubii în posibila trăire a unei fericite vieți de apoi, cred că toate cărțile și toate mizele se joacă pe pământ, iar nu sub el. Rareori se extinde posteritatea la mai mult de perimetrul locului de odihnă (orice ai face, orice ai spune....). Poate să dureze pomenirea 25 de ani, atât cât îți este garantat din partea administrației cimitirelor locul de... veci și venitul la cap cu colivă a cuiva foarte credincios din familie, la onomastică sau la comemorare (garanție: maximum șapte ani). Este motivul pentru care nu m-am înfundat în biblioteci și arhive, ca să șterg colbul de pe cronică bătrâne (deși aş fi avut stofă pentru o astfel de activitate), în intenția de a scrie, neștiut de nimeni, tomuri monumentale. Am preferat să mă mișc printre scriitorii contemporani, să particip la întruniri literare, pentru a lua pulsul actualității și sper să nu fi omorât timpul. Mă simt foarte bine în lumea literaților, deoarece mi se pare la fel de fascinantă ca lumea teatrului. Mai puțin bine mă simt în ultimii ani în sala de curs, unde mă încercă un regret. Cu cât am învățat să spun din ce în ce mai bine, de-a lungul a 30 de ani, frumoasa poveste a literaturii române, cu atât am avut parte de promoții de studenți din ce în ce mai puțin receptiv în a o asculta (și nu neapărat din vina lor, ci a spiritului timpului). Nu aş fi adus vorba dacă aş fi crezut că numai eu mă aflu în situația aceasta. Sunt convins că toți colegii congeneri din țară mă pot susține în această afirmație. Dar mă opresc aici cu totul din vorbărie, pentru a mai lăsa ceva de spus și la centenar. Pe curând!

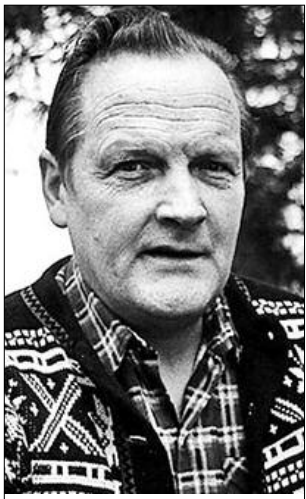
Mă simt foarte bine în lumea literaților, deoarece mi se pare la fel de fascinantă ca lumea teatrului. Mai puțin bine mă simt în ultimii ani în sala de curs, unde mă încercă un regret. Cu cât am învățat să spun din ce în ce mai bine, de-a lungul a 30 de ani, frumoasa poveste a literaturii române, cu atât am avut parte de promoții de studenți din ce în ce mai puțin receptiv în a o asculta (și nu neapărat din vina lor, ci a spiritului timpului).

interviu

POEȚI DIN NORVEGIA

Olav H. HAUGE

Hans BØRLI

Gunvor HOFMO

Olav H. HAUGE
(1908 – 1994)**Bătrânul poet încearcă să devină și el modernist**

Se hotărî și el să încerce
aceste noi picioroange.
Urcă pe ele,
pășind precaut, precum cocostârcul.
Și dintr-o dată – minune! –
spor de clarviziune, perspectivă!
Reuși să numere oile din țarcul vecinului.

Oglinda

Când eram tânăr,
mă admiram pe mine însumi,
privindu-mă în gemulețul fierăriei.
Inima se privea
în oglinda Lui Dumnezeu.
Și ea acoperită de funingine.

În momentul hotărâtor

În șir de ani tu ai tot stat gârbovit peste cărți,
adunând cu mult mai multe cunoștințe,
decât ți-ar fi trebuit chiar în câteva vieți.
Însă în momentul hotărâtor îți vor fi necesare
foarte puține din ele, acest puțin
inima cunoscându-l dintotdeauna.
În Egipt zeul înțelepciunii
are cap de pasăre.

A venit timpul

Rachetele urcă brusc
cu botul spre cer
coborând pe lună sau pe Marte.
A venit timpul,
a venit timpul
să ducem otrava noastră și în stele.

Traversez Cercul Polar

Cineva din tren arată spre un turn din munți,
spunând:
Noi traversăm Cercul Polar!
La început nu se simte nicio diferență,
privești par a fi aceleași.
Eu unul nu i-aș acorda pic de importanță
acestui eveniment minor,
dacă eu însumi n-aș di traversat deja a
șaptezecea frontieră.

Hans BØRLI
(1918 – 1989)**Rugă**

Izbăvește-mă, Doamne, de bătrânețe.
Nu vreau ca în fața oglinzii
prin ruinele chipului meu
să caut visul tinereții.
Vreau ca visul
să moară în zbor,
ca o pasăre sălbatică în ghearele vulturului
în aerul geros al înălțimii.

Sub cer

Să nu credeți cumva
că eu aș fi crescut în sărăcie!
Peste creștetul meu
totdeauna a fost cerul deschis,
mi-am trăit veacul
în vecinătatea Pleiadelor
în prietenie strânsă cu vântul. Îmi sunt
cunoscute
și tănuitele poteci ale furnicilor
de printre frânteale fire de iarbă
și luminiscentele căi ale dorului,
unde prin colbul stelar
s-a imprimat talpa lui Dumnezeu.
Eu sunt om.
Am pătruns măreția a ceea ce înseamnă
să fii infinit de mic.

Cioara

Pe leasă, o cioară udă în ploaie
e mai bună decât zece îngeri din împărăția
cerului.

Jelanie

În umbra verde
de cealaltă parte a cuvintelor surii ca piatra
stă ingenuncheat un tigru mut
cu funingine pe pleoape
și privește la Soare.

* * *

A fi om e o boală.
Vindecarea este imposibilă
și toate eforturile noastre se rezumă la
a căuta substanțe potolitoare de dureri.

Vântul

În lume mai există încă păduri, deocamdată
mai există.
Și iarbă mătăsoasă.
Și vântul zărilor.

Nu încerca să înțelegi
limba vântului,
în caz contrar îl vei molipsi de tine.
Adevărurile omenești sunt țesute din
minciuni,
nu le pune în gura vântului.

Eu nu cred

Eu nu cred că în prima dimineată
Dumnezeu să fi spus: *Să se facă lumină*.
Puterea care stăpânește universuri
nu folosește cuvinte omenești.
Când bezna îți va înțeșta gâtulejul
și Jupiter va transforma în pustiu
eternii lui ghețari chiar în inima ta,
tu nu-ți vei aminti decât de ceea ce
așa și n-a fost să spui.

Vuietul mării

Adânc în inima mea terestră
aud îndepărtatul vuiet puternic al mării.
Exact la fel se aude și el
în ușorul foșnet
aș rogozului pe
muntoasele pante pustii.

Gunvor HOFMO
(1921 – 1995)**Prietenie distrusă**

Unde se prăpăstiră adâncul și înălțimea?
Pleacă în hudițele tale, zâmbind satisfăcut,
râzi de tine,
înghițindu-ți scârba.
Să știi: ochii prigonitilor întru Hristos
privesc cu totul altfel,
duioșia ta a fost ucisă
de rațiune.
Cerule apăsător, zăpada gri și cimitirul...

Dimineată

Clepsidra geamului
se umple cu apa curată
a luminii clare.
Astfel se trezi
singurătatea.

* * *

Halate albe
intră în odaie
ies din ea,
ba șterg praful, ba aduc o floare.
Pentru noi – nici tu vară,
nici vele în gura golfului, –
albul ger al iernii,
oameni de zăpadă mișună
prin amurgirea noastră.

Noiembrie

Aceste zile
au degetele în zăpadă,
iar sub unghii – murdărie.
Sub negrele unghii ale lui noiembrie
e multă necurătenie cotidiană:
cu mici castele de subterane

În traducerea lui LEO BUTNARU

pe gâturile lungi,
ele – însoțite de
fugari fără adăpost...

Orașul

Năluca orașului
mai trăiește-n ceață
unde caută gândul
uitatelor ulicioare.
Brazi foșnitori,
asemeni unor hornuri de sobe,
vălătucesc fum verde
peste-acoperișul lumii.

Copacii din alea spitalului

Ei se furișară încoace
din păduri,
din liniștea
mlaștinilor primăvăratice,
pe unde vântul trist
mângâie lichenii umezi,
și ei înconjurară casa noastră
cu cordonul lor de polițiști.
Iar noi, în neputință rușinoasă,
ne predăm –
criminali de când lumea,
amarul zilelor noastre
îl depunem în mâinile lor.

Casa

Această casă
se oglindește-n apă.
Cine ar fi ea – fetișcană
sau bătrână sadea?
Vântul nu răspunde, dar,
răvășind arborii din preajmă,
își spune:
„Parcă asta ar fi important,
odată ce noi ne cunoaștem atât de bine,
încât să adormim îmbrățișate?...”

* * *

Nu atingeți tăblia de la ușă!
Renunțați.
Omul abia a intrat, pașii lui
măsoară liniștea odăilor,
singurătatea lui se infiltrează
în zgârieturile pereților,
deloc luminoasele sale gânduri
se zbat,
se lovesc de
sticla geamului pătată de muște.

* * *

Nu mă plâng. Nu.
Fără grabă,
precum un poc al – cu vin de viață lungă
ziua se umple cu
goliciumea existenței.

* * *

Trecerea e închisă,
și mie nu-mi mai este dat
să mă-ntorc în viitorul
rămas în urma mea.
Pe ulițele copilăriei,
străine și cunoscute până la suferință,
mari mașini
se-nfig în viață,
întorcând-o pe dos.
Ademeniți de stârv
îngeri negri rotesc
de-asupra lui.

Nopti albe

Multe, multe au fost, nopțile albe,
însă acestea...
Arborii,
strângându-și crengile răcoroase,
îmi veghează liniștea,
iar păsările adormite
îmi divulgă visele
cu sonora lor tăcere.
Pe stânci spumegă
lumina strălucitoare
care
de obicei se numește
dimineată.